

DE 'POST'TREIN

Christine Opdecam

Ieder tijdperk wordt gekenmerkt door een nieuwe technologie! Dankzij de elektronica en de informatica kunnen we sinds de vorige eeuw onze berichten met een eenvoudige klik versturen. In de 19e eeuw zorgden de spoorwegen voor de vooruitgang. Samen met de post organiseerden zij een vlotte en efficiënte manier om onze brieven op grote schaal te vervoeren. Train World stelt deze activiteit voor in één van zijn scenografieën.

Decorontwerp van de posttrein

Het decor is opgebouwd in en rond een postrijtuig uit 1930. Het is een exemplaar van Duitse makelij en het reed op ons spoorwegnet van 1945 tot 1981. De werkplaats van Monceau¹ heeft het gerestaureerd. Binnenin het rijtuig zullen voorwerpen opgesteld worden die je meteen een beeld schetsen van hoe er hier gewerkt werd.

De post werd 's nachts, tijdens de rit gesorteerd. Zo kwamen de brieven vlug op hun bestemming aan. De postrijtuigen waren ingericht zoals een traditioneel sorteerbureau, met postvakken, klemmen, zakken, brievenbussen, stempels, zegels en andere nuttige zaken. Op een oppervlakte van nog geen 40 m² werkten tien 'reizende postmannen'. Hun werkomstandigheden waren

niet gemakkelijk en door hun geïsoleerde werkplek vormden ze een aparte gemeenschap, die zich onafhankelijk opstelde en veel zin voor initiatief toonde. Men noemde hen dan ook de 'Heren van de postreizen'!

De eerste postwagons reed proef op de lijn Brussel-Antwerpen op 15 september 1840. Nog geen tien jaar later werd de dienst definitief opgericht bij Koninklijk Besluit². Vanaf dan was hij actief op verschillende lijnen van het Belgische spoorwegnet. Op 5 maart 1968 werden de eerste aangepaste motorrijtuigen van de NMBS ingezet. De buitenkant veranderde van groen naar rood en het 'reizende postkantoor' werd voortaan 'autonome posttrein' genoemd. Vanaf 1984 werd er niet lan-

Het embleem van de post

¹ Zie Het Spoor van september 2014: "Verjongingskuur voor de sterren van Train World".
² KB van 30 januari 1850

ger aan boord gesorteerd, de autonome posttreinen stonden enkel nog in voor het vervoer van de post. In 1989 werden ze afgeschaft. De post werd voortaan over de weg vervoerd.

De voorwerpen in het postrijtuig van Train World komen uit de verzameling van het vroegere 'Museum van Posterijen' in Brussel. Nadat het zijn deuren sloot in januari 2003, werd de collectie ervan ondergebracht in het Jubelparkmuseum. Verschillende soorten stempels, zakken, brievenwegers, verzegelingen, allemaal getuigen uit een ver verleden, zullen weer tot leven komen. De 'postvakken' maken het decor compleet.

De trein heeft echter niet alleen post vervoerd. Vanaf 1840 stond hij ook in voor het transport van onze 'eerste' berichtenbestellers: de duiven!

Deze gevederde vrienden hebben een aangeboren oriëntatiezin, die nog aangescherpt wordt door training. De duivensport bestond al van vóór 1830, maar nam dankzij de spoorwegen een hoge vlucht.

Vóór de komst van de trein werden de duiven te voet of met een kar naar de lossingsplaats gebracht. De dragers torsten manden met verschillende vakken waarin 25 tot 50 duiven zaten. De reis kon verschillende dagen duren. Met de trein kwamen de duiven uiteraard veel vlugger en uitgerust op hun bestemming. Dit had tot gevolg dat de duivenverenigingen meer wedstrijden konden organiseren.

Het lossen werd toevertrouwd aan de goede zorgen van het stationspersoneel dat via de vrachtbrief haar instructies kreeg.

Van brieven en duiven tot pakjes, vanaf 1841 vervoerde de spoorweg het allemaal. Het aan huis leveren van pakjes heeft 150 jaar lang bestaan. Onze voorouders konden zelfs hun bagage naar hun vakantiebestemming laten brengen nog voor hun vakantie begon! Tour & Taxis in Brussel was de draaischijf voor deze dienst.

Aanvankelijk gebeurde het vervoer tussen het station en de eindbestemming met karren

Een autonome posttrein, Antwerpen, mei 1985

Postrijtuig nr. 70.803 uit 1930

en paardenkoetsen. Toen de NMBS deze activiteit overnam in 1926 werden ze vervangen door vrachtwagens. De pakjes werden voorzien van spoorwegzegels, die nu een verzamelobject zijn geworden.

Het duivenvervoer en de pakjesdienst komen aan de twee uiteinden van het postrijtuig aan bod. Waaruit het werk van de reizende postmannen bestond zie

je in het midden. Grotere voorwerpen, die gebruikt werden bij deze spoorwegactiviteit, zullen buiten het rijtuig worden samengebracht op een perron. Het gaat om een kleine laadkist, weegschalen voor de pakjesdienst, reclameaffiches uit de verzameling van de NMBS én een postrijtuig op schaal. Het laatste werd in 1936 gemaakt door de 'Société métallurgique d'Enghien-Saint-Eloi'. Door het open dak van deze maquette kan de bezoeker in één oogopslag een idee krijgen over de inrichting van een postrijtuig. Het perron zelf zal afgesloten worden door een muur. Op deze muur komen verschillende modellen van brievenbussen door de jaren heen.

De postbedeling heeft een enorme evolutie gekend waarbij tal van transportmiddelen werden ingezet: postduif, boodschapper te voet, paard en kar, trein, vrachtwagen en vliegtuig.

Nu is het de normaalste zaak van de wereld om berichten elektronisch te versturen.

Met het spoor heeft de postbezorging een mooi avontuur achter de rug. Het is deze synergie die in Train World wordt verteld.